

הפטרה מבוארת

על-פי המלבי"ם

שבת הגדול

שתי הלכות ביום

ספר מלאכי, פרק ג, ד - כד

שבת זו מכונה 'שבת הגדול' כיון שבשנה שבה יצאו ישראל ממצרים היתה השבת ב' בניסן, ובאותו יום בישר משה רבינו לישראל על הגאולה ואמר להם 'משכו וקחו לכם שה לבית אבות שה לבית', ולקחו וקשרו לכרעי המיטה את השה שהיה אלוהיהם של המצרים, ואירע להם נס גדול שלא עשו להם המצריים דבר, ומפטירים בפרשה זו של נבואת מלאכי, המתנבא על בשורת הגאולה העתידה על ידי אליהו הנביא.

פרק ג (ד) לעתיד לבוא, לאחר שתבוא הגאולה השלימה, וְעָרְבָה לָהּ מְנַחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם, פִּימֵי עוֹלָם - כפי שהיה במשכן, בזמן משה רבינו, וּכְשֵׁנִים קְדָמְנִית - בבית המקדש הראשון, בזמן שלמה המלך, שבשני זמנים אלו ירדה אש מהשמים על גבי המזבח. (ה) אמנם, גם קודם לזמן הגאולה השלימה, בזמן שעדיין ההשגחה העליונה נסתרת, ואין הרשעים נענשים מיד, ואצל אומות העולם יש רשעים המצליחים בתמידות עד שתבא הגאולה, זהו רק לגבי הגויים, שלא איכפת לה' שתתמלא סאתם בעבירות ויכלו לגמרי, אך לגבי ישראל אין ההנהגה כך, אלא וְקָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם לְמִשְׁפָּט - אֶקְרִיב וְאֶקְדִּים את עונשם של החוטאים מבין ישראל, וְהִיִּיתִי עַד מְמָהָר - אמהר להעניש את החוטאים על פי ידיעתי, ועונש זה יהיה לחוטאים בעבירות הגדולות, בְּמִכְשָׁפִים, וּבְמִנְאָפִים, וּבְנִשְׁפָעִים לְשָׁקֵר, וּבְעֵשְׂקֵי שָׂכָר שָׂכִיר, אֲלֻמְנָה וְיָתוֹם, וּמִטֵּי מִשְׁפָּטוֹ שֶׁל גֵר, וְלֹא יִרְאוּנִי, אָמַר ה' צְבָאוֹת, ותכלית העונש היא כדי שלא תתמלא סאתם ויכלו לגמרי. (ו) פִּי אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי - לא שיניתי את דברי, וכיון שהבטחתי לאבות שלא אכלה את ישראל, וְאַתֶּם בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כָלִיתֶם, מחמת הבטחה זו, אמנם כדי לקיים את ההבטחה הזו מעניש ה' את החוטאים בחטאים הגדולים גם קודם בא הגאולה השלימה, כדי שלא תתמלא סאת עוונותיהם של ישראל. (ז) ועתה מוכיח ה' את ישראל על חטאיהם: לְמִימֵי אֲבֹתֵיכֶם - כבר מזמן אבותיכם סִרְתֶּם מַחְקֵי, וְלֹא שָׁמַרְתֶּם להפריש תרומות ומעשרות, ועל זה מזהיר ה', שׁוּבוּ אֵלַי, כי בעוון מניעת הפרשת תרומות ומעשרות נעצר המטר, וְאֲשׁוּבָה אֲלֵיכֶם להוריד לכם מטר, אָמַר ה' צְבָאוֹת. וְאַמְרָתֶם, בְּמָה נָשׁוּב. (ח) ומשיב להם ה', הִיָּקִבַע אָדָם אֱלֹהִים - האם ראוי הדבר שיגזול האדם את אלוקיו, כִּי אַתֶּם קִבְעִים אֹתִי. וְאַמְרָתֶם, בְּמָה קִבְעֵנוּךְ. ומשיב להם ה', הלא זהו הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה, שהם חלק ה', ואינכם מפרישים אותם. (ט) ומוסיף ומוכיח אותם על כך, שהלא אין להם כל רווח בגזילה זו, כִּי בְּמִאֲרָה אַתֶּם נֶאֱרִים - על ידי ההימנעות מהפרשת תרומות ומעשרות אתם מתקללים ונחסרים במעשה ידיכם, וְאַתִּי אַתֶּם קִבְעִים, ובחטא זה חוטאים הַגּוֹי כָּלּוֹ, ולא רק יחידים. (י) ועתה מפרש את מה שאמר בתחילה 'שובו אלי ואשובה אליכם', הִבִּיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצָר, וִיהִי טָרֶף בְּבֵיתִי - יהיה זה מזון לכהנים והלויים העובדים בבית המקדש, שהוא בית ה', וּבְחֲנוּנֵי נָא בְּזֹאת, אָמַר ה' צְבָאוֹת, אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת אַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהִרִיקְתִּי לָכֶם בָּרָקָה עַד בְּלִי דָי [והגם שאסור לנסות את ה', זהו רק בדבר שלא הובטח עליו, ומנסה לראות אם ישנה ה' למענו את מערכת הטבע. אבל כאן הבטיח ה' שתהיה הברכה למעלה מהטבע, ומותר לבחון את הדבר ולראות שימלא ה' את דברו]. (יא) וְנִעַרְתִּי לָכֶם בָּאֵכֶל - וגם אגער עבורכם בארבה האוכל את התבואה, וְלֹא יִשְׁחַת לָכֶם אֶת פְּרֵי הָאֲדָמָה, וְלֹא תִשְׁכַּל לָכֶם הַגֶּפֶן אֶת פְּרִיהָ בַשָּׂדֶה, אָמַר ה' צְבָאוֹת. (יב) וְאֲשֶׁרוּ אֶתְכֶם כָּל הַגּוֹיִם - ועל ידי זה יחשיבו אתכם כל העמים למאושרים, כִּי תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֶפְץ - כי יראו הכל שארצכם היא הארץ שחפץ בה ה', לברך אותה ולהשגיח עליה, אָמַר ה' צְבָאוֹת. (יג) חֲזַקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם, אָמַר ה'. וְאַמְרָתֶם, מַה נִּדְבַרְנוּ עֲלֵיךְ. (יד) אומר להם ה', אַמְרָתֶם, כיון שיש צדיקים הסובלים בעולם הזה, הרי זו הוכחה שְׁשׂוּא עֲבַד אֱלֹהִים - אין תועלת בעבודת ה', כי אין ה' צריך את עבודת בני האדם, וּמַה בָּצַע כִּי שָׁמַרְנוּ מִשְׁמַרְתּוֹ - וכן אין תועלת לבני האדם

לתרומות והקדשות: 0765-404-360

ארגון 'שתי הלכות ביום' שולח מגוון לימודים בנושאים שונים, ובכמה שפות. מעוניין ללמוד ולהבין את שאר פרקי הנ"ך? הצטרף למסלול לימוד 'נ"ך מבואר' של ארגון 'שתי הלכות ביום', ותקבל פרקי נ"ך מבוארים, בכל בוקר ישירות לתיבת הדוא"ל שלך! להצטרפות לאחד או יותר ממסלולי הלימוד בדוא"ל: office@2halachot.org

המקיימים את המצוות, כי לא קיבלנו על כך כל שכר בעולם הזה, וכי הִלְכָנוּ קְדֻרָנִית מִפְּנֵי ה' צְבָאוֹת - כי הולכים אנו בשפלות והכנעה מחמת עבודת ה', ואיננו מקבלים על כך שכר. (טו) ולא זו בלבד שאין עובדי ה' מקבלים שכר, אלא אדרבה, וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מֵאֲשֵׁרִים זָדִים - משבחים אנו את הרשעים, שאינם יגעים לקיים את מצוות ה', ובכל זאת גַם נִבְנוּ עֲשֵׂי רָשָׁעָה, ולא הפסידו דבר, גַם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים לראות אם ייענשו בחטאייהם, וַיִּמְלְטוּ, כי לא קיבלו כל עונש. (טז) אִזּוּ נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' - אך באותו הזמן דיברו עניינים אלו גם יראי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, והוכיחו מהנהגת ה' בעניינים אלו שהעולם הזה אינו עולם השכר והעונש, אלא עולם הנסיון, ודבר זה בעצמו, שהצדיקים אינם מקבלים שכרם מיד ואין עבודתם לכוונת קבלת גמול מיד בעולם הזה, זה רצוי יותר בעיני ה', וַיִּקְשֹׁב ה' לדבריהם וַיִּשְׁמַע, וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוּרֹן לְפָנָיו על אותם צדיקים שעבדוהו אף על פי שמצאום צרות ורעות, לִירְאֵי ה' - ועל ידי הנהגתם הוכח שאינם יראים רק מעונש אלא יראים הם מה' בעצמו, יראת הרוממות, וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ - ומחשבתם היא לקדש את שם ה', ועובדים הם שלא על מנת לקבל פרס. (יז) וְהָיוּ לִי אוֹתָם יִרְאֵי ה', אָמַר ה' צְבָאוֹת, מוכנים לַיּוֹם אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה, סִגְלָה - שומר להם ה' אוצר מיוחד לאותו היום, וְחִמַּלְתִּי עֲלֵיהֶם, כִּפְאֹשֶׁר יַחְמַל אִישׁ עַל בְּנוֹ הָעֶבֶד אֹתוֹ, שהבן העובד את אביו אינו נושא עיניו לשכר שיקבל בסוף היום, אלא עובדו מאהבה, ולכן אף האב אינו מסתפק בנתינת השכר, אלא מכין לו אוצר מיוחד שיהיה קיים לו לדורות, וכך העובדים את ה' מאהבה אינם מקבלים את שכרם בעולם הזה, שהוא עולם עובר, והשכר שבו גם כן עובר, אלא שומר להם ה' את השכר לעולם הבא, שהוא עולם נצחי, והשכר הניתן בו גם הוא נצחי. (יח) וְשִׁבְתֶּם אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה בתחיית המתים, וַיִּרְאֵיתֶם את ההבדל בֵּין צָדִיק לְרָשָׁע, וכן בין הצדיקים עצמם תראו את ההבדל בֵּין עֶבֶד אֱלֹהִים מאהבה, לְאֲשֶׁר לֹא עֶבְדוֹ מאהבה, אלא מיראת העונש או כדי לקבל שכר, ומכונה אדם זה 'אשר לא עבדו', כיון שאין תכלית עבודתו לשם עבודת ה', אלא כאילו עובד הוא את עצמו, שיהיה לו שכר או כדי שלא יקבל עונש. (יט) כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא, והוא יום הדין הגדול והנורא, ויהיה יום זה בַּעַר פְּתוּנֹר באש העונש, וְהָיוּ כָּל זָדִים וְכָל עֹשֵׂה רָשָׁעָה משולים לקֶשֶׁת, המוכן להידלק ולהישרף, וְלִהְיוֹת אֹתָם הַיּוֹם הַבֹּא, אָמַר ה' צְבָאוֹת, אֲשֶׁר מחמת האש הגדולה לא יֵעֹזֵב [-לא יניח] לָהֶם שָׂרֵשׁ וְעֵנָף. (כ) ואמנם, אותו אור אלוקי אשר יתגלה לרשעים בבחינת אש השורפת, יתגלה לצדיקים בבחינת אור, וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמֵי הָעוֹבְדִים את ה' מאהבה שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ, וַיִּצְאֲתֶם וּפְשָׁתֶם כְּעֹגְלֵי מִרְבֵּק - תתרבו בבשר ושומן כאותם עגלים הדשים את התבואה, שהם אוכלים ממנה בכל שעה. (כא) ומבאר את מי ידושו הצדיקים ברגליהם, וְעִסוֹתֶם וְרָשָׁעִים - תדושו את הרשעים עד שייעשו כעיסה, כִּי מחמת החוס העצום שישרפם יִהְיוּ אֶפְרַיִם תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם, בַּיּוֹם אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה, אָמַר ה' צְבָאוֹת. (כב) כיון שנבואה זו, של מלאכי, היא הנבואה האחרונה שנאמרה לישראל, ובה נחתם חזון הנבואה עד ביאת המשיח, אומר להם הנביא שמעתה והלאה לא יקוו עוד להשיג דבר ה' בנבואה, אלא זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי, אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחָרֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים, ועליהם לעשות ולקיים את כל האמור בתורה. (כג) והעדר הנבואה יהיה עד סמוך לגאולה השלימה, שאז הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאַ, ועל ידו תחזור הנבואה, ויהיה זה לְפָנָי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. (כד) והוא ישיב את כל העולם בתשובה, וְהָשִׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בְּנֵים, וְלֵב בְּנֵים עַל אֲבוֹתֶם, כלומר, על ידי שישלב את לב הבנים אל תורת אבותם, ישוב לב האבות על הבנים. והטעם לכך שיבא אליה הנביא לפני יום הדין הגדול, פֶּן אֲבוֹא - שמא יתגלה כבוד ה' פתאום, ללא הכנה מוקדמת, וְהִפִּיתִי אֶת הָאָרֶץ חָרָם - מכת כריתה ואבדון, וכדי שלא יארע כן יקדים ה' לשלוח את אליה הנביא, שיחזיר את כולם בתשובה, ויהיו מוכנים להתגלות ה' וליום הדין הגדול והנורא:

לתרומות והקדשות: 0765-404-360

